

MỤC LỤC

I. ĐẶT VẤN ĐỀ	
1. Tính cấp thiết phải tiến hành sáng kiến.	
2. Mục đích nghiên cứu.	
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.	
II.NỘI DUNG CỦA SÁNG KIẾN	
1. Cơ sở lý luận	
2. Thực trạng của vấn đề dạy kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học	
3. Các biện pháp thực hiện	
<i>3.1. Nâng cao nhận thức cho giáo viên, phụ huynh học sinh về kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học.</i>	
<i>3.2. Tăng cường tổ chức hoạt động nhóm trong dạy học các môn học giúp học sinh rèn kỹ năng giao tiếp</i>	
<i>3.3. Giáo dục kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt Đội và hoạt động ngoài giờ lên lớp.</i>	
4. Kết quả đạt được sau khi áp dụng sáng kiến tại đơn vị.	
5.Hiệu quả của sáng kiến.	
6.Tính khả thi của sáng kiến.	
7. Thời gian thực hiện sáng kiến.	
III. KIẾN NGHỊ ĐỀ XUẤT	

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

1. Tính cấp thiết phải tiến hành sáng kiến

Nước ta đang đứng trước ngưỡng cửa của cuộc cách mạng 4.0, một cuộc cách mạng có tốc độ phát triển nhanh chưa từng có trong lịch sử, có tác động sâu sắc đến mọi lĩnh vực, đặc biệt là ngành giáo dục. Nền giáo dục nước nhà sẽ có thay đổi một cách sâu rộng từ môi trường giáo dục, vai trò của người làm công tác giáo dục đến việc tiếp thu kiến thức của người được giáo dục. Trong đó, giáo dục Tiểu học được xem là cấp học nền tảng và giáo dục Tiểu học nhằm giúp học sinh hình thành những cơ sở ban đầu cho sự nghiệp phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản góp phần hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa, bước đầu xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân chuẩn bị tiếp tục học Trung học cơ sở.

Trong các kỹ năng sống thì kỹ năng giao tiếp chiếm vị trí quan trọng trong cuộc sống thực tiễn, hoạt động lao động của con người. Kỹ năng giao tiếp không phải do bẩm sinh, di truyền mà có được mà nó được hình thành và phát triển trong quá trình sống, qua hoạt động, qua trải nghiệm, tập luyện, rèn luyện... Vì vậy, muốn nâng cao chất lượng giáo dục thì cần thiết phải phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh.

Nội dung của giáo dục tiểu học là tập trung vào các môn văn hóa, giáo dục đạo đức, giáo dục kỹ năng sống... trong những nội dung đó giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh chiếm vị trí vai trò quan trọng, nó ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng và hiệu quả của giáo dục tiểu học.

Đối với học sinh vùng nông thôn miền núi nói chung, học sinh Tiểu học Minh Quang A nói riêng, do đặc điểm điều kiện kinh tế, địa lý tự nhiên, môi trường giao tiếp hẹp, do đặc điểm tâm lý học sinh vùng nông thôn nhút nhát, lúng túng, thiếu tự tin, ngại giao tiếp trước người lớn, trước đông người. Chưa có kỹ năng hợp tác, làm việc nhóm, kỹ năng thích ứng, kỹ năng giải quyết vấn đề... đặc biệt là kiến thức, kỹ năng về cuộc sống còn nghèo nàn. Trong khi đó đời sống của học sinh tiểu học rất cần đến kỹ năng giao tiếp, đó cũng chính là điều kiện để học sinh phát triển một cách toàn diện đáp ứng yêu cầu xã hội ngày nay. Chính vì vậy mà đây cũng chính là lý do tôi lựa chọn đưa ra đề tài: ***“Một số biện pháp rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học.”***

2. Mục đích nghiên cứu

Trong nhiều năm làm công tác giảng dạy và tiếp xúc với phụ huynh, với các em học sinh, tôi nhận thấy kỹ năng giao tiếp của nhiều em học sinh trường Tiểu học Minh Quang A còn rất hạn chế, chưa thể đáp ứng theo kịp sự phát triển của thời đại. Vì vậy, mục đích nghiên cứu của tôi là giúp các em có kỹ năng giao tiếp

tốt, phù hợp với các tình huống khác nhau trong cuộc sống, góp phần thực hiện tốt việc giáo dục toàn diện nhân cách cho học sinh Tiểu học trong thế kỷ XXI.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

Tôi tiến hành nghiên cứu đề tài “Rèn kỹ năng giao tiếp” đối với học sinh lớp 3A của trường Tiểu học Minh Quang A, một trường học miền núi nằm ở cuối huyện Ba Vì có điều kiện kinh tế khó khăn và đang từng bước đổi mới.

II. NỘI DUNG CỦA SÁNG KIẾN

1. Cơ sở lý luận

Kỹ năng giao tiếp: Là tập hợp những quy tắc, nghệ thuật về cách ứng xử, đối đáp được đúc kết qua những kinh nghiệm thực tế, giúp việc giao tiếp được hiệu quả và đạt được mục đích đặt ra trong những trường hợp cụ thể.

Kỹ năng giao tiếp bao gồm nhiều loại kỹ năng khác nhau như kỹ năng lắng nghe; kỹ năng giao tiếp bằng mắt, bằng cử chỉ; kỹ năng thuyết trình; kỹ năng diễn đạt; kỹ năng ra quyết định... Trong trường hợp cụ thể, chúng ta không chỉ sử dụng một kỹ năng nhất định mà cần phối hợp các kỹ năng giao tiếp phù hợp để đạt được mục đích của buổi giao tiếp.

Chính vì vậy, để thực hiện các mục tiêu giáo dục cho học sinh tiểu học thì điều cần thiết là phải hình thành và phát triển ở các em kỹ năng giao tiếp. Dạy cho các em biết cách giao tiếp có hiệu quả chính là dạy cho các em biết cách nhận thức đúng đắn về mình, nhận biết về đối tượng giao tiếp, biết cách tiếp cận với đối tượng giao tiếp và biết bày tỏ thái độ, quan điểm của mình bằng lời nói, cử chỉ, điệu bộ, nét mặt và bằng cả những việc làm khi cần thiết.

Trong quá trình dạy và học, kỹ năng giao tiếp của các em được thể hiện qua cách trình bày, xử lý tình huống bằng ngôn ngữ, tranh biện, thuyết trình, làm việc nhóm cùng thầy cô và bạn bè trước các vấn đề. Bởi vậy, rèn kỹ năng giao tiếp là đồng thời phát triển kỹ năng nói, nghe; luyện tập cả kỹ năng trao lời, đáp lời trong đời sống học tập và sinh hoạt hàng ngày. Từ những kỹ năng đó sẽ giúp cho các em chững chạc, tự tin, lịch sự, lễ phép và nhanh nhẹn trước các tình huống trong cuộc sống.

2. Thực trạng của việc rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học.

Trong những năm gần đây, Đảng và nhà nước ta cũng như ngành Giáo dục rất quan tâm đến việc đưa vào chương trình dạy giáo dục kỹ năng sống cho học sinh tiểu học mà trong đó kỹ năng giao tiếp là một trong những kỹ năng rất quan trọng không thể thiếu của mục tiêu giáo dục kỹ năng sống đối với học sinh nói riêng, đối với mỗi con người thời đại mới nói chung, nhằm đáp ứng nhu cầu

xã hội hiện nay. Có kỹ năng giao tiếp thì học sinh mới dễ dàng thực hiện tốt các kỹ năng khác.

Tuy nhiên, việc giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh tiểu học vùng nông thôn miền núi nói chung và ở trường Tiểu học Minh Quang A nói riêng vẫn chưa được quan tâm nhiều. Trong các giờ học việc rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh chưa được chú trọng. Do vậy trong quá trình học tập trên lớp nhiều học sinh không biết cách trả lời hoặc trả lời không đúng trọng tâm vấn đề. Các em ngại nói, ngại tiếp xúc với người lạ. Thiếu tự tin khi giao tiếp với người lớn, thầy cô giáo và bạn bè xung quanh. Khi gặp các tình huống trong cuộc sống nhiều học sinh không có kỹ năng xử lý tốt, thông thường học sinh thu mình lại hoặc cư xử không đúng mực. Trong quá trình học tập trên lớp hay các hoạt động ngoài giờ lên lớp được tổ chức thì kỹ năng hoạt động nhóm, kỹ năng phối hợp của học sinh chưa cao, nhiều em chưa biết lắng nghe ý kiến của bạn bè...

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng nêu trên nhưng chủ yếu là do các nguyên nhân sau:

Trước hết là do nhận thức của giáo viên, phụ huynh về rèn kỹ năng giao tiếp cho các em chưa đúng. Cả giáo viên và phụ huynh đều chỉ chú trọng đến việc dạy kiến thức: đọc tốt, viết tốt, làm toán tốt... việc rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh còn mang tính chiếu lệ, đôi khi chỉ tập trung vào một số học sinh nói tốt. Trong khi đó có một số ý kiến cho rằng: hiện nay, chương trình đã quá nặng về dạy kiến thức nên không quan tâm đến việc giáo dục kỹ năng giao tiếp cho các em, một số khác thì đã có sự quan tâm song còn mang tính hình thức, chưa chú trọng đến tất cả mọi đối tượng học sinh.

Bên cạnh đó một số gia đình bố mẹ chỉ mãi lo đến việc làm kinh tế mà quên mất gia đình là chiếc nôi của con trẻ, quên đi việc cần tạo một môi trường gia đình đầm ấm, người lớn gương mẫu, quan tâm dạy dỗ trẻ. Có những gia đình hoàn toàn phó mặc việc dạy dỗ con em cho nhà trường. Cũng có những gia đình có điều kiện kinh tế, quá chiều chuộng con cái muốn gì được nấy, ít quan tâm đến việc giáo dục con em kỹ năng giao tiếp với người lớn, bạn bè với cha mẹ, ông bà, thầy cô giáo, với các mối quan hệ xã hội xung quanh mình. Nhiều học sinh được gia đình chiều chuộng dẫn đến các em thiếu các kỹ năng giao tiếp, luôn ỷ lại, phụ thuộc vào người lớn; mỗi khi gặp các tình huống trong thực tế lúng túng không biết xử lý thế nào, hạn chế trong việc tự bảo vệ bản thân mình; hoặc có em được chiều chỉ làm theo ý của mình chứ không làm theo ý người khác.

Đặc biệt trong thời kỳ công nghệ 4.0, hầu hết các gia đình đều có các thiết bị điện tử như ti vi, điện thoại, máy tính... lúc rảnh rỗi các em thường chỉ chăm

chú xem tivi, lướt điện thoại, hoặc chơi máy tính... dẫn đến các em ngại tiếp xúc, giao tiếp với mọi người xung quanh.

Trong tháng đầu tiên của năm học, ngay sau khi nhận lớp tôi đã tiến hành điều tra, theo dõi hoạt động giao tiếp của các em thông qua các giờ dạy trên lớp của mình cũng như trao đổi nắm bắt qua các cô giáo chủ nhiệm cũ, giáo viên bộ môn và giáo viên tổng phụ trách đội theo dõi trong hoạt động Đội- Sao, kết quả thu được như sau :

Học sinh vận dụng thành thạo các kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt hàng ngày		Học sinh biết vận dụng nhưng chưa thường xuyên		Học sinh chưa biết vận dụng các kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt hàng ngày	
SL	TL	SL	TL	SL	TL
10	28 %	18	50 %	8	22%

Qua điều tra tôi nhận thấy học sinh lớp tôi chủ nhiệm còn một tỷ lệ tương đối lớn giao tiếp chưa đúng, chưa phù hợp với ngữ cảnh kể cả ngôn ngữ, ngữ điệu, sắc thái biểu cảm; cử chỉ, hành động, thái độ chưa lịch sự, có lúc thiếu văn hoá khi giao tiếp. Vì vậy, bản thân tôi rất trăn trở nên đã đề ra các biện pháp giúp học sinh có thái độ đúng, giao tiếp đúng trong các tình huống khác nhau.

3. Các giải pháp thực hiện sáng kiến.

3.1. Nâng cao nhận thức cho giáo viên, phụ huynh học sinh về kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học.

Trong thời đại công nghiệp 4.0 vai trò giáo viên ngày càng trở nên phức tạp ở một thế giới thay đổi nhanh chóng, nơi mà tri thức hầu như vô tận. Là thời đại của công nghệ thông tin ở bất cứ nơi nào con người cũng có thể tìm kiếm được tri thức mà không cần đến giáo viên. Xã hội ngày một phát triển, con người ngày càng theo guồng quay của xã hội, đâu đâu cũng điện thoại thông minh, máy tính bảng và con người ngày càng ít có cơ hội giao tiếp với nhau hơn. Thực tế cho thấy rất nhiều gia đình bố mẹ bận công việc cứ giao cho con một chiếc điện thoại hay máy tính bảng là yên tâm có người trông con họ không có con quấy nhiễu, bố mẹ thoải mái làm việc của mình. Chính vì lẽ đó mà ngày nay có rất nhiều trẻ em không thích tiếp xúc với mọi người xung quanh, ít có các kỹ năng giao tiếp tối thiểu hàng ngày. Thậm chí có những em học sinh khi bị đi lạc đã không biết cách hỏi thăm đường để về nhà. Hay có rất nhiều trường hợp nhiều trẻ em đang độ tuổi học sinh mắc phải chứng bệnh tự kỷ, tăng động giảm chú ý... khi mà hàng ngày

các em không được người lớn quan tâm... Hoặc cũng có rất nhiều học sinh, sinh viên học rất giỏi ở các nhà trường nhưng khi đi làm thì không làm được việc,... điều đó cho thấy hầu hết các em đều thiếu các kỹ năng giao tiếp hàng ngày, thiếu tự tin, thiếu trách nhiệm...

Chính vì nhận thức rõ tầm quan trọng của các kỹ năng giao tiếp trong xu thế hiện nay là rất cần thiết đối với học sinh, bản thân tôi với trách nhiệm của người giáo viên trong thời đại công nghiệp 4.0 không ngừng tìm hiểu, nghiên cứu về các kỹ năng giao tiếp cần thiết. Đồng thời tôi cũng tìm tòi, tham khảo, ứng dụng các biện pháp để rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh.

Mặt khác, tôi thiết nghĩ nếu chỉ người giáo viên quan tâm, hướng dẫn, rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh cũng chưa đủ mà việc này cần có sự phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội thì hiệu quả sẽ cao hơn. Biết được điều này là một giáo viên chủ nhiệm tôi thường xuyên tuyên truyền, nâng cao nhận thức cho phụ huynh và học sinh về các kỹ năng giao tiếp, tầm quan trọng của giao tiếp trong cuộc sống và sự cần thiết phải giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh Tiểu học.

Trước tiên giáo viên cần giúp cho phụ huynh, học sinh hiểu được: Kỹ năng giao tiếp là những kỹ năng tâm lý-xã hội cơ bản giúp cho cá nhân tồn tại và thích ứng trong cuộc sống, giúp cho cá nhân vững vàng trước cuộc sống có nhiều thách thức nhưng cũng nhiều cơ hội trong thực tại... Rèn kỹ năng giao tiếp đơn giản là giúp học sinh có cơ hội giao lưu với bạn bè, thầy cô giáo, với xã hội xung quanh mình và có được khả năng ứng phó một cách linh hoạt nhưng đem lại những thuận lợi trong cuộc sống. Dạy kỹ năng giao tiếp cho học sinh nhằm rèn luyện cho các em có thói quen năng ứng xử văn hóa, chung sống hòa bình, phòng ngừa bạo lực và các tệ nạn xã hội.

Sau đó giáo viên phải giúp cho phụ huynh, học sinh hiểu rõ: Kỹ năng giao tiếp không phải là cái có sẵn, con người không phải sinh ra đã có kỹ năng giao tiếp tốt. Mà kỹ năng giao tiếp phải được rèn luyện và hình thành theo một quá trình, hình thành một cách tự nhiên qua những hoạt động, những trải nghiệm trong cuộc sống và qua giáo dục mà có.

Việc làm này không phải ngày một ngày hai là có thể xong mà phải làm thường xuyên như: Trao đổi trong các lần họp phụ huynh cả lớp đầu năm, cuối kỳ, cuối năm. Cũng có những phụ huynh bận công việc không tham gia hoặc cũng có những phụ huynh không phối hợp với giáo viên chủ nhiệm, lúc đó bản thân tôi phải gặp gỡ trực tiếp, điện thoại để động viên, trao đổi và khai thông tư tưởng cho phụ huynh, Từ đó giáo viên, phụ huynh, học sinh có thể làm tốt công tác rèn kỹ năng giao tiếp cho các em.

3.2. Tăng cường tổ chức hoạt động nhóm trong dạy học các môn học giúp học sinh rèn kỹ năng giao tiếp:

Ở bậc tiểu học các môn học có chứa nội dung giáo dục kỹ năng giao tiếp rất nhiều, nhất là các môn như: Tiếng Việt; Đạo đức; Tự nhiên xã hội.... Nhiệm vụ của người giáo viên là phải tự giác, tích cực thực hiện giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh qua mỗi giờ học trên lớp. Thông qua các tiết học trên lớp giáo viên giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh. Vậy muốn thông qua hoạt động dạy học mà hướng tới rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh thì người giáo viên phải biết tổ chức các hoạt động học tập làm sao để phát huy được sự tích cực, chủ động, mạnh dạn, tự tin... của học sinh trong quá trình học tập. Vậy thì hoạt động nhóm là một hoạt động nếu người giáo viên tổ chức khéo léo sẽ phát huy được các ưu thế mà nó mang lại trong quá trình dạy học. Nó không chỉ giúp học sinh lĩnh hội kiến thức một cách chủ động mà còn là sân chơi giúp cho học sinh thể hiện bản thân, học hỏi bạn bè, khả năng hợp tác, làm việc nhóm....

Từ xa xưa ông cha ta đã từng nói: “Học thầy không tày học bạn” đây mãi là chân lý đúng đắn. Trong cuộc sống hàng ngày các em học sinh ngoài giao tiếp với cha mẹ, anh em, thầy cô giáo,.... thì thời gian các em học ở trên lớp cùng bạn học là khoảng thời gian mà các em giao tiếp nhiều nhất. Chính vì vậy mà người giáo viên muốn giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh cũng phải nắm bắt tốt cơ hội thông qua phương châm: “Bạn và tôi” để xây dựng cách thức giao tiếp thân thiện trong nhóm. Tổ chức nhóm là nhằm tạo cơ hội cho mọi đối tượng được nói, được trình bày miệng trước tổ, được mạnh dạn trình bày và biết cách trình bày một vấn đề nào đó trước tập thể. Từ đó, giúp các em rèn kỹ năng giao tiếp, biểu hiện thái độ cử chỉ khi trình bày để tăng thêm sức biểu cảm, tăng sức thuyết phục của vấn đề mà mình trình bày, cũng nhờ đó các em tự tin hơn trong giao tiếp, mạnh dạn hơn khi nói trước đông người.

Ví dụ: Trong tiết tiếng Việt - Nói và nghe, tôi luôn tổ chức cho học sinh kể lại đoạn chuyện, câu chuyện trong nhóm, sau đó kể trước lớp, giúp học sinh rèn kỹ năng mạnh dạn, tự tin trước đám đông, từ đó học sinh nói năng ngày càng lưu loát hơn.

Sau khi HS kể xong, tôi mời các em nhận xét, trao đổi về nội dung ý nghĩa câu chuyện, nhận xét về cách thể hiện tính cách của từng nhân vật trong câu chuyện thông qua cử chỉ, điệu bộ, lời kể của bạn để giúp các em tạo cảm giác tự tin khi trao đổi, cách giải quyết một vấn đề có hiệu quả nhất, đặc biệt là giúp các em rèn luyện kỹ năng thể hiện cảm xúc của mình thông qua ngôn ngữ nói và ngôn ngữ hình thể.

Hình ảnh học sinh tự tin kể chuyện trước lớp trong tiết TV nói và nghe

Hình ảnh Học sinh tự tin thuyết trình trước lớp

- Trong các tiết Toán, Công nghệ, Trải nghiệm... khi học sinh đánh giá, nhận xét bài làm hoặc câu trả lời của bạn và đưa ra ý kiến hoặc cách làm của mình, các em đã được rèn kỹ năng giao tiếp một cách đúng mực và kỹ năng chia sẻ. Chẳng hạn:

Bạn làm sai, nhận xét là: "Theo tớ, cách giải thế này" chứ không nói là: "Bạn làm sai rồi" hoặc nhận xét một cách không tế nhị.

- Trong các bài học Đạo đức, thông qua hoạt động thảo luận nhóm, đóng vai xử lý tình huống và thực hiện đóng vai xử lý tình huống trước lớp. Các em đã được tham gia ý kiến của mình một cách tự tin thoải mái. Thông qua hoạt động giáo dục đạo đức các em biết gần gũi, quan tâm chia sẻ và thân thiện với bạn, biết giúp đỡ bạn khi cần; từ đó lớp tạo ra một lớp học đoàn kết và thân thiện, các em giao tiếp với nhau thoải mái và vui vẻ với nhau hơn.

Hình ảnh học sinh đang đóng vai xử lý tình huống

Trong các giờ học Tiếng Việt tiết luyện viết đoạn văn bộc lộ rõ nét nhất kỹ năng giao tiếp của học sinh thông qua câu văn, đoạn văn. Thông thường, những em giao tiếp tốt thì câu, đoạn văn gãy gọn, trôi chảy và ngược lại. Đối với những bài này, tôi ghi hần những câu văn (có khi chưa thành câu) còn sai lên bảng sửa ngay. Trong quá trình rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh, tất cả các đoạn văn của học sinh tôi đều chấm rất kỹ, đọc nhiều lần, chữa lỗi bằng mực đỏ. Giờ trả bài cho học sinh, ngoài các bước thông thường như những giáo viên khác, tôi còn tổ chức cho học sinh hoạt động theo nhóm yêu cầu học sinh đối chiếu bài, đọc kỹ bài

làm của bạn nhiều lần, phát hiện những câu chưa hoàn chỉnh. Giáo viên cùng với học sinh nhận xét, đưa ra phương án sửa lỗi để học sinh biết được vì sao vậy để lần sau không lặp lại. Đồng thời, tôi yêu cầu học sinh viết lại đoạn văn, khen ngợi, biểu dương những học sinh tiến bộ, có câu cú gãy gọn, lời văn phù hợp ngữ cảnh.

Hình ảnh học sinh thảo luận nhóm trong các tiết học

Như vậy: Trong các giờ học trên lớp, tôi chú trọng hình thức tổ chức dạy học theo nhóm cho các em học sinh. Bởi học theo nhóm là hình thức giảng dạy đặt học sinh vào môi trường học tập tích cực và việc rèn cho các em các kỹ năng học hợp tác nhóm là hết sức cần thiết, tạo điều kiện để các em có nhiều cơ hội giao lưu, học hỏi lẫn nhau, giúp đỡ lẫn nhau, qua đó rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh một cách rất có hiệu quả. Từ việc tổ chức cho học sinh hoạt động học tập theo nhóm như vậy mà học sinh lớp tôi luôn mạnh dạn, tự tin thể hiện bản thân mình trước đông người, biết cách tôn trọng ý kiến bạn bè, giúp đỡ nhau, hỗ trợ lẫn nhau trong học tập, Ngoài ra học sinh còn biết yêu thương, đoàn kết, cùng nhau tiến bộ.

3.3. Giáo dục kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt Đội và hoạt động ngoài giờ lên lớp.

Hoạt động Đội là hoạt động tập thể có ý nghĩa quan trọng đối với học sinh tiểu học. Chính hoạt động Đội đã giúp các em thấy mình dường như lớn lên, trưởng thành hơn, vào Đội các em được giao lưu, học hỏi với các bạn đội viên khác trong trường, được hoạt động chung, được tham gia các phong trào, các cuộc thi do Đội tổ chức như: thi văn nghệ, thi phụ trách sao giỏi, thi chúng em là học

sinh Tiểu học. Qua hoạt động Đội rèn cho các em nhiều kỹ năng giao tiếp mới đó là giao tiếp với các anh chị Phụ trách Chi đội, các Đội viên, các Sao, giao tiếp với các bạn trong Ban chỉ huy Liên đội, tạo cho các em giao tiếp trong các mối quan hệ đa dạng hơn. Giáo dục các em biết giao tiếp phù hợp trong các tình huống của môi trường mới mà người đội viên tham gia.

Giáo dục kỹ năng giao tiếp thông qua các hoạt động tập thể khác. Đối với học sinh tiểu học khi đến trường các em vừa được học tập và vui chơi, Hoạt động tập thể là một hoạt động cần thiết. Vì thế tôi luôn chú ý rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh không chỉ trong học tập, trong sinh hoạt Đội mà còn phải chú ý rèn kỹ năng giao tiếp cho học sinh trong cả các hoạt động tập thể, bao gồm: Hoạt động ngoài giờ lên lớp, sinh hoạt lớp, sinh hoạt đầu giờ.

Ví dụ: Trong các tiết hoạt động ngoại khóa theo tuần về các chuyên đề về văn hóa ứng xử trong nhà trường và xã hội, tuyên truyền về An toàn giao thông; truyền thông y tế; nếp sống văn minh đô thị, vấn đề ô nhiễm môi trường, hoạt động về nguồn... Thông qua việc tổ chức cho các em thảo luận các vấn đề nêu trên, các em sẽ vận dụng một cách tự nhiên các kỹ năng giao tiếp như trao đổi ý kiến, lắng nghe, trình bày ý kiến. Giáo viên chủ nhiệm có thể theo dõi, quan sát và kịp thời uốn nắn cho các em, giúp các em tự rèn luyện được các kỹ năng giao tiếp cho bản thân. Chính hoạt động này HS tự rèn luyện kỹ năng nói trước đám đông, tạo cho các em sự tự tin và bản lĩnh khi giao tiếp trước mọi người. Thông qua hoạt động này, GV có thể rèn luyện, sửa chữa cho HS cách trả lời, cách trình bày lịch sự, lễ phép, rõ ý và thuyết phục được người nghe. Hoạt động này có tính giáo dục cao, học sinh dễ dàng tiếp thu và tự rèn luyện cho bản thân mình. Đồng thời, tạo điều kiện cho những em HS thiếu tự tin, nhút nhát cũng có thể tham gia phát biểu

bằng cách GV đặt những câu hỏi vừa sức và quan tâm, động viên các em tham gia

Hình ảnh HS tham gia sinh hoạt dưới cờ theo chủ đề Biển đảo Việt Nam

Hình ảnh Học sinh tham gia các hoạt động ngoại khoá

+ Hay trong các tiết sinh hoạt 15 phút đầu giờ: Tôi luôn yêu cầu học sinh tự kiểm tra lẫn nhau trong tổ, nhóm về mức độ hoàn thành nhiệm vụ học tập trước khi đến lớp, tổ chức đọc báo Đội, Nhi đồng để chia sẻ thông tin...

+ Đối với các tiết sinh hoạt lớp cuối mỗi tuần: Tôi cho học sinh đánh giá lại quá trình học tập của lớp trong 1 tuần, nhận xét những mặt làm được, chưa làm

được, biểu dương những bạn học tập tốt, làm bài tốt, nhắc nhở động viên những bạn chưa ngoan, chưa chăm học... để các em có cơ hội sửa chữa, phấn đấu. Đặc biệt các hoạt động này ở trong lớp phải được quay vòng, để tất cả các em được tham gia điều hành các hoạt động ở trong lớp. Với hoạt động này học sinh được rèn kỹ năng thuyết phục, xử lý tình huống, lắng nghe... Trong các hoạt động này học sinh là người thực hiện. Để rèn được kỹ năng giao tiếp, giáo viên phải cùng sinh hoạt với các em, giáo viên lắng nghe đồng thời hướng học sinh giao tiếp một cách lịch sự, không chỉ trích nhau trong tiết sinh hoạt mà chỉ khuyên các bạn cố gắng khắc phục những khuyết điểm, phát huy những ưu điểm để thực hiện một cách tốt hơn trong tuần tiếp theo. Đồng thời biết lắng nghe ý kiến của nhau, giao tiếp cởi mở, thân thiện “ Gọi bạn, xưng tôi”.

Ngoài ra trong những tháng chủ điểm nhà trường tổ chức các cuộc thi, trò chơi tạo niềm vui, học hỏi, kiểm tra kiến thức lẫn nhau của các em nhân các dịp lễ: 20/10; 20/11; 22/12; 8/3; 26/3... Tôi luôn động viên và cho học sinh luyện tập để tham gia các hoạt động đó đây cũng là cơ hội để học sinh rèn kỹ năng mạnh dạn, tự tin, hợp tác, ra quyết định trong làm việc nhóm, với các bạn trong trường cũng như mọi người. Hoạt động tập thể sẽ giúp các em giao tiếp và ứng xử tình huống giao tiếp một cách linh hoạt.

Hình ảnh học sinh tham gia các trò chơi

Hình ảnh học sinh tham gia các trò chơi

Hoạt động vui chơi, đặc biệt là trong giờ ra chơi, học sinh thường có những biểu hiện không tốt bằng trong giờ học. Phần lớn học sinh mắc lỗi vào giờ ra chơi. Vì thế trong giờ ra chơi, giáo viên cần theo dõi, quán xuyến đến mọi học sinh trong trường, trong lớp, chú ý xem các em chơi trò chơi gì, nói năng với nhau ra sao, nhắc nhở những học sinh còn nói năng chưa phù hợp. Trong quá trình giao tiếp hằng ngày tôi tiến hành sửa câu nói cho các em học sinh trong mọi lúc, mọi nơi.

+ Ví dụ: Khi học sinh nhìn thấy cô giáo đến lớp một số em chào (Cô Quỳnh) lúc này tôi liền sửa cho các em: (Chúng em chào cô ạ!) và giải thích cho các em, đó mới là câu chào đầy đủ, thể hiện được sự lễ phép của học trò đối với thầy cô giáo. Hoặc khi HS muốn thưa gửi một vấn đề gì đó, HS thường nói: Cô ơi, bạn Đạt đang trèo cây ngoài sân trường. Lúc này tôi cũng sửa cho các em cách giao tiếp với GV phải thưa gửi lễ phép, thể hiện sự tôn trọng: Em thưa cô, bạn Đạt trèo cây ngoài sân trường ạ.

Ban đầu tôi hướng dẫn cho các em nói theo lời thầy, cô giáo. Tiếp theo tôi tổ chức cho các em trải nghiệm thực tế bằng cách đóng vai vào các trò chơi dân gian. Qua việc trải nghiệm các em sẽ tự mình học được các lời nói đúng, lời nói sai. Có như vậy học sinh mới chú ý rèn cách nói của mình cho đúng cho phù hợp. Qua một vài lần được cô quan tâm các em sẽ có những giờ ra chơi thực sự vui vẻ và bổ ích, khi vào lớp tiết học càng thêm hứng thú, lôi cuốn. Vì vậy giáo viên cần hướng học sinh tham gia các trò chơi lành mạnh, có ý nghĩa, có tinh thần tập thể như: chơi chuyên, chắt, nhảy dây, đá cầu, kéo co. Có như vậy mới giáo dục được cho học sinh kỹ năng giao tiếp với nhau và tạo ra tinh thần đồng đội.

Hoạt động ngoại khóa và hoạt động trải nghiệm là những hoạt động góp phần hết sức quan trọng đối với kỹ năng giao tiếp của học sinh. Thông qua hoạt động này, khả năng giao tiếp của từng học sinh được bộc lộ rất rõ. Vì vậy, tôi tổ chức cho học sinh tham gia hoạt động đền ơn đáp nghĩa nhân ngày thành lập Quân đội Nhân dân Việt Nam 22.12 như thăm mẹ Việt Nam anh hùng; ngày thương binh liệt sỹ 27.7 như viếng nghĩa trang liệt sỹ, quét dọn đài tưởng niệm các anh hùng liệt sỹ; trồng và chăm sóc cây, hoa; quét dọn đường làng ngõ xóm, ... nhằm tạo cơ hội cho các em được giao tiếp nhiều, tiếp xúc nhiều. Rồi cho học sinh phát biểu suy nghĩ của mình, viết đoạn văn nói về cảm nhận của em về những việc đã làm trong các hoạt động ấy tạo cho các em có lý tưởng sống uống nước nhớ nguồn. Sau những việc làm đó, tôi dành thời gian cho các em tự tổ chức một cuộc họp sơ kết hoàn toàn do các em điều khiển, nhằm giúp luyện nói để các em mạnh dạn, nói năng gọn gàng trước tập thể.

Hình ảnh học sinh tham gia các hoạt động lao động, văn nghệ

Ví dụ: “Thay mặt lớp, mình xin đánh giá các hoạt động trong tháng qua của lớp như sau” hoặc là “Trong tháng qua, lớp ta đã làm tốt các việc sau đây, một là đã chăm sóc, cắt tỉa toàn bộ bồn hoa cây cảnh của trường...”. Trong các hoạt động này, tôi tập trung lắng nghe, định hướng, khuyến khích học sinh biết trao đổi để học sinh có cơ hội trải nghiệm mình.

Nếu các em trình bày trước tập thể chưa thành công thì tôi giúp các em luyện nói, tập nói ngay tại chỗ khi nào hoàn thành mới dừng lại, tuyệt nhiên tôi không phê bình các em nếu trình bày còn lúng túng, vì làm như thế các em sẽ mất tự tin, trở nên tự ti. Cứ như thế tạo cho các em có cơ hội tự tin để luyện nói và được trình bày ý kiến của mình trước tập thể.

Hay trong những đợt lớp, nhà trường tổ chức cho học sinh đi thực tế trải nghiệm các địa điểm như thăm Lăng Bác Hồ, khu trải nghiệm khu Vạn An... trước khi đi tôi luôn giao nhiệm vụ cho học cứ 3-5 em tạo thành nhóm nhỏ, các em tham gia hoạt động trải nghiệm phải giúp đỡ nhau trong quá trình cùng tham gia. Về lớp tôi cho học sinh phát biểu cảm nhận của mình về hoạt động đã tham gia.

Với những việc làm như vậy học sinh lớp tôi rất mạnh dạn và tự tin thể hiện trước đám đông, các em luôn được thể hiện mình, biết hợp tác với nhau trong hoạt động nhóm, học sinh luôn biết giúp đỡ bạn bè, tôn trọng, lắng nghe ý kiến của mọi người...

Học sinh tham gia hoạt động trải nghiệm thăm lăng Bác Hồ

4. Kết quả đạt được sau khi áp dụng sáng kiến tại đơn vị.

Qua thời gian tập trung rèn luyện kỹ năng giao tiếp cho các em học sinh lớp 3A tỉ lệ học sinh biết sử dụng thường xuyên các kỹ năng giao tiếp đã đạt được những kết quả đáng kể như sau:

- Đa số các em có khả năng giao tiếp với mọi người xung quanh rất tốt, các em nhận thức được cần lễ phép với mọi người trên, phải xưng hô đúng cách, biết nói lời cảm ơn, xin lỗi phù hợp. Học sinh tự tin khi giao tiếp, biết hợp tác làm việc nhóm, đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau....Nói chung khả năng giao tiếp của các em đạt yêu cầu.

- Kết quả cụ thể khảo sát khả năng giao tiếp của lớp tôi sau 1 năm thu được kết quả như sau:

Học sinh vận dụng thành thạo các kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt hàng ngày		Học sinh biết vận dụng nhưng chưa thường xuyên		Học sinh chưa biết vận dụng các kỹ năng giao tiếp trong sinh hoạt hàng ngày	
SL	TL	SL	TL	SL	TL
25	69,4%	11	30,5%	0	%

5. Hiệu quả của sáng kiến:

Giao tiếp vốn được xem là chìa khóa của sự thành công, đặc biệt trong thời đại xã hội ngày càng phát triển, kỹ năng giao tiếp càng trở nên quan trọng mà mỗi người chúng ta đều nên nỗ lực trau dồi. Giao tiếp là khả năng truyền đạt và tiếp nhận thông tin giữa người nói và người nghe. Giao tiếp giúp chúng ta có thể tiếp

xúc, hòa nhập với mọi người, từ đó xây dựng các mối quan hệ và giúp bản thân phát triển, đi tới thành công. Thông qua cách giao tiếp, đối phương cũng có thể cảm nhận được tính cách, bản chất con người. Vì lẽ đó, việc rèn luyện kỹ năng giao tiếp đối với bất cứ ai cũng là rất cần thiết đặc biệt là học sinh Tiểu học. Thông qua sáng kiến của tôi giúp học sinh có kỹ năng giao tiếp tốt hơn, tự tin, chủ động và một tinh thần sẵn sàng đối thoại. Qua một năm học áp dụng các biện pháp trên tôi thấy các em có sự chuyển biến rõ rệt, cụ thể: các em mạnh dạn, tự tin, sôi nổi hơn trong giao tiếp và hợp tác. Các em có ý thức kỷ luật hơn, thi đua học tập rất sôi nổi ngay trong từng giờ học. Mạnh dạn trình bày ý kiến và mong muốn của mình trước tập thể, tự tin hơn trong giao tiếp cũng như tham gia các hoạt động của lớp; có tinh thần đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau trong học tập. Các em xác định được mục đích học tập, chuyên cần, ham học, trung thực trong học tập, chăm ngoan và đạt kết quả tốt hơn. Có ý thức tự giác học tập, biết quan tâm đến bạn bè, gia đình và những người xung quanh.

6. Tính khả thi của sáng kiến.

Biện pháp rèn năng lực giao tiếp và hợp tác cho học sinh của tôi đã có hiệu quả thiết thực. Đầu năm các em còn e ngại rụt rè, xấu hổ trước đám đông, đến nay các em đã rất tự tin giao tiếp. Trong lớp học các em hăng hái phát biểu ý kiến xây dựng bài, ham học hỏi. Giờ học luôn diễn ra trong không khí sôi nổi vui tươi. Các môn học và các hoạt động giáo dục đều có tiến bộ. Các em hăng hái tham gia các phong trào thi đua của trường, lớp. Giờ sinh hoạt các em tham gia đầy đủ, đóng góp ý kiến nhiệt tình, sôi nổi. Các em đều hợp tác tốt với thầy giáo, cô giáo, với bạn bè để hoàn thành mọi nhiệm vụ học tập rất hiệu quả.

Biện pháp này của tôi đã được bạn bè đồng nghiệp ủng hộ. Ban giám hiệu nhà trường đánh giá cao, ghi nhận có hiệu quả thực sự, cho phép áp dụng, nhân rộng trong tổ khối chuyên môn, trong trường nói riêng và có thể áp dụng rộng rãi ở các trường tiểu học.

7. Thời gian thực hiện sáng kiến.

Tôi nghiên cứu và thực hiện biện pháp này bắt đầu từ tháng 9 - 2023 đến ngày 15/04/2024 tại lớp 3A - Trường TH Minh Quang A (lớp tôi chủ nhiệm).

III. KIẾN NGHỊ ĐỀ XUẤT

1. Kết luận

Rèn kỹ năng giao tiếp và hợp tác cho học sinh là một quá trình mà bản thân người giáo viên phải kiên nhẫn, gần gũi với học sinh. Bởi lẽ, chỉ khi học sinh cảm thấy thoải mái, thân thiết các em mới cởi mở giao tiếp với giáo viên, bạn bè, người thân... Từ đó, chúng ta mới dễ dàng khuyến khích, động viên giúp các em tự tin hơn trong giao tiếp với mọi người.

Giáo viên cần biết phối hợp hài hòa giữa ba môi trường giáo dục: Gia đình - nhà trường - xã hội. Trong đó kênh giáo dục, thông qua gia đình tôi đã thành công trong việc tư vấn cho phụ huynh về phương pháp rèn luyện cho các em học tập giao tiếp lúc ở nhà.

Yêu nghề, mến trẻ, cố gắng nhiều hơn nữa để trau dồi kiến thức, thường xuyên bồi dưỡng những chuyên môn nghiệp vụ cho bản thân, luôn luôn học hỏi kinh nghiệm của những đồng nghiệp đi trước.

Bên cạnh đó, cách ứng xử, giao tiếp của giáo viên cũng ít nhiều ảnh hưởng đến cách ứng xử, giao tiếp của học sinh. Giáo viên phải là tấm gương sáng để học sinh noi theo. Chính vì vậy, tôi luôn nhắc nhở mình ứng xử nhẹ nhàng, đúng mực, gần gũi, động viên, khuyến khích và tuyên dương những em tiến bộ.

2. Kiến nghị

Qua thời gian nghiên cứu và tìm hiểu thực tế của học sinh Tiểu học tôi có một số đề xuất – kiến nghị như sau :

- Đối với các cơ quan chức năng: Tạo cho các em một số sân chơi bổ ích trong thời gian hè, thời gian ở ngoài nhà trường như câu lạc bộ bóng bàn, câu lạc bộ bóng đá thiếu nhi. Tạo các hình thức vui chơi lành mạnh bổ ích như tham quan, thiếu nhi chăm ngoan làm nghìn việc tốt để các em hạn chế hoạt động vui chơi không lành mạnh.

Kính mong các cấp, ngành có liên quan cần tuyên truyền và trang bị thêm tài liệu, phương tiện để phục vụ cho công tác giáo dục kỹ năng giao tiếp. Các cấp các ngành cũng cần chú trọng đến xây dựng chương trình dạy kỹ năng giao tiếp trong chương trình học chính khóa cho học sinh.

- Đối với nhà trường, cơ sở giáo dục : Cần coi trọng giáo dục đạo đức cho học sinh theo truyền thống Việt Nam “Tiên học lễ, hậu học văn” nhằm giúp các em ứng xử giao tiếp hàng ngày có văn hóa, lễ phép một cách thường xuyên và xem đây là một tiêu chí thi đua hàng năm trong đơn vị.

- Đối với bản thân tôi, tuy đã dành thời gian khá dài, gần một năm nghiên cứu thực nghiệm đề tài nhưng chắc chắn còn nhiều nội dung, giải pháp hay hơn chưa nêu được trong đề tài. Kính đề nghị Ban giám khảo, hội đồng khoa học ngành tư vấn thêm, bổ sung thêm để đề tài hoàn chỉnh hơn và áp dụng thành công mọi lứa tuổi học sinh Tiểu học.

Xin chân thành cảm ơn !

XÁC NHẬN CỦA NHÀ TRƯỜNG

Minh Quang, ngày 20 tháng 4 năm 2024

Tôi xin cam đoan đây là SKKN của mình
viết, không sao chép của người khác.

Người viết

Dương Thị Thanh Quỳnh

